

ES PILIEČIŲ TEISĖS ŠKOTIJOJE

ES Piliečiai ir Jūsų Teisė Gauti Išmokas ir Socialinę Darbo Paramą

Šiame informaciniame biuletenyje pateikiama trumpa santrauka apie jus, kaip **ES piliečio**, teisę gauti išmokas ir socialinę darbo paramą Škotijoje. Šiame informaciniame biuletenyje teigiama, kad "ES piliečius" sudaro ES valstybių narių piliečiai, taip pat EEE valstybių (Norvegijos, Islandijos ir Lichtenšteino) ir Šveicarijos piliečiai.

Šiame informaciniame biuletenyje taip pat pateikiama informacija apie jūsų **šeimoms narių** teises. "Šeimos narys" - tai asmuo, kuris yra jūsų šeimos narys, o ne ES pilietis ir kurio teisė gyventi Jungtinėje Karalystėje pagal ES įstatymus įgijama iš santykių su jumis ir jūsų ES pilietybės.¹

Šiame informaciniame biuletenyje yra išdėstytos jūsų teisės dabar (**Brexit pereinamoju laikotarpiu**), taip pat pasibaigus pereinamajam laikotarpiui. Pereinamasis laikotarpis turėtų baigtis 2020 m. gruodžio 31 d., tačiau ši data gali keistis, jei pereinamasis laikotarpis bus pratęstas.

ES piliečiai pagal ES įstatymus turi teisę gyventi Škotijoje pereinamoju "Brexit" laikotarpiu. Pasibaigus pereinamajam laikotarpiui, ES įstatymai nebebus taikomi. ES piliečiai ir jų šeimos nariai, norintys pasilikti Škotijoje pasibaigus pereinamajam laikotarpiui, pagal "EU Settlement Scheme" [ES Apgyvendinimo Schema] turi pateikti prašymą dėl **Settled Status [Nuolatinio Gyventojų Statuso]** (neterminuoto leidimo pasilikti) arba **[Nenuolatinio Gyventojų Statuso]** (ribojamo leidimo pasilikti 5 metus) iki 2021 m. birželio 30 d.

Ar aš turiu teisę gauti išmokas Škotijoje?

Visi ES Piliečiai

Visi ES piliečiai ir jų šeimos nariai gali kreiptis į "Department of Work and Pensions" (DWP) [Darbo ir Pensijų Departamentą] dėl išmokų gavimo Škotijoje tik tuo atveju, jei išlaiko **habitual residence test [nuolatinės gyvenamosios vietos testą]**, įrodydami, kad turi **right to reside [teisę gyventi]** Jungtinėje Karalystėje. Šis testas yra taikomas įvairioms išmokoms gauti, įskaitant:

- ▶ Universal Credit [Universalusis Kredito]
- ▶ Income Support [Pajamų Rėmimo]
- ▶ Income-related Jobseekers' Allowance (JSA) [Pajamų, susijusių su Darbo Ieškančių Asmenų, Pašalpa]
- ▶ Income-related Employment Support Allowance (ESA) [Pajamų, susijusių su Darbo Užmokesčiu, Pašalpa]
- ▶ Pension Credit [Pensijos Kredito]
- ▶ Housing Benefit [Būsto Išmoka]

Vaiko Pašalpa ir Vaiko Mokesčių Kreditas yra taikomi tik tiems asmenims, kurie turi teisę gyventi šalyje.

Norint gauti kitas išmokas, išskyrus Universalųjį Kreditą, galite **įrodyti savo teisę gyventi** šalyje pagal ES įstatymus, parodydami, kad jūs esate:

- ▶ Darbuotojas ar savarankiškai dirbantis asmuo (dirbantis pakankamai valandų apmokamą darbą)
- ▶ Darbo ieškantis asmuo
- ▶ Buvęs darbuotojas² ar į pensiją išėjęs asmuo³

1. "Šeimos nariais" gali būti laikomi: jūsų sutuoktinis ar civilinis partneris, jūsų vaikai, anūakai ir provaikaičiai iki 21 metų amžiaus, jūsų išlaikomi tėvai, seneliai ir proseneliai, kai kurie nesusituokę partneriai ir kiti išlaikomi giminaičiai. (Išdavus "Home Office" [Namų Biurui] "išplėstinės šeimos nario" registracijos pažymėjimą).

2. Laikoma, kad ES pilietis, kuris nutraukė darbą, išlaikė savo darbuotojo statusą, jei ji/jis laikinai negali dirbti dėl nelaimingo atsitikimo ar ligos, priverstinai yra bedarbis, pradeda profesinį mokymą, yra nėščia ar neseniai pagimdžiusi. ES piliečiui, kuris tapo visam laikui neveiksnus, gali būti suteikta galimybė nedelsiant kreiptis dėl "nuolatinės rezidencijos".

3. ES pilietis, sulaukęs valstybinio pensinio amžiaus ir išėjęs į pensiją, taip pat pragyvenęs Jungtinėje Karalystėje 3 metus iš eilės arba 1 metus išdirbęs Jungtinėje Karalystėje, gali nedelsiant kreiptis dėl "nuolatinės rezidencijos".

ES Piliečiai ir Jūsų Teisė Gauti Išmokas ir Socialinę Darbo Paramą

- ▶ Studentas (savarankiškas)
- ▶ ES piliečio šeimos narys, užsiimantis viena iš aukščiau išvardytų veiklų⁴

Norint gauti "Universalaus Kredito" išmoką, nepakanka to, jei jūs esate darbo ieškantis asmuo arba darbo ieškančio asmens šeimos narys.

Kita nuolatinės gyvenamosios vietos testo dalis yra įrodymo pateikimas, kad jūs pragyvenote Jungtinėje Karalystėje pakankamai ilgai, kad ji taptų jūsų "habitual residence" [nuolatine gyvenamąja vieta]. Kai kurioms išmokoms gauti yra nustatytas 3 mėnesių laikotarpis, tačiau kitos išmokos gali būti suteiktos anksčiau.

Be Darbo ir Pensijų Departamento (DWP) išmokų, Škotijos Vyriausybė taip pat administruoja tam tikras išmokas. Prieiga prie kai kurių iš šių išmokų priklauso nuo to, ar jūs gaunate išmokas iš Darbo ir Pensijų Departamento (DWP). Kitos išmokos yra skiriamos visiems Škotijos žmonėms, nepriklausomai nuo jūsų migracijos statuso (pavyzdžiui, nemokama "baby box scheme" [kūdikių dėžės schema] ir "young carer's grant" [jaunojo globėjo pašalpa]).

ES Piliečiai turintys Nuolatinio Gyventojų Statusą

Jei turite Nuolatinio Gyventojų Statusą, jūs automatiškai atitinkate **teisės gyventi šalyje** testo reikalavimus. Jūs turite teisę gauti DWP išmokas Škotijoje tokiomis pačiomis sąlygomis, kaip ir Jungtinės Karalystės asmuo.

ES Piliečiai turintys Nenuolatinio Gyventojų Statusą

Jei jūs turite Nenuolatinio Gyventojų Statusą, jūs privalote atitikti **teisės gyventi šalyje** testo reikalavimus, kad galėtumėte gauti DWP išmokas Škotijoje.⁵

Škotijos Vyriausybė taip pat administruoja tam tikras išmokas, kurioms gauti nereikia išlaikyti teisės gyventi šalyje testo (pavyzdžiui, nemokama "baby box scheme" [kūdikių dėžės schema] ir "young carer's grant" [jaunojo globėjo pašalpa]).

Ar turiu teisę gauti socialinę paramą Škotijoje?

Visi ES Piliečiai

Jums gali būti suteikta teisė gauti kitokią reikalingą pagalbą, įskaitant finansinę paramą ar paramą dėl būsto, kreipiantis į vietinę valdžios instituciją, jei jūs esate:

- ▶ Jaunesnis nei 18 metų ir gyvenate vienas
- ▶ Jaunesnis nei 18 metų ir jums gresia skriauda ar smurtas, skurdas ar benamystė
- ▶ Buvęs priežiūros darbuotojas ar ketinantis palikti priežiūros darbą
- ▶ Jūsų šeimos nario globėjas
- ▶ Asmuo, turintis vaikų ir esate grėsmeje smurto, skurdo ar benamystės
- ▶ Suaugęs asmuo, kuriam gresia skriauda ar smurtas
- ▶ Asmuo, kuriam reikalinga papildoma parama dėl negalios, jūsų psichinės sveikatos, amžiaus, ar kitokio pažeidžiamumo (pvz., nėštumo)

Kiekvienas Škotijoje gyvenantis asmuo turi teisę kreiptis pagalbos į vietinę valdžios instituciją, nepriklausomai, koks yra jūsų migracijos statusas ar kiek laiko čia gyvenate.

Vietinė valdžios institucija privalo apsvarstyti jūsų prašymą ir, jei būtina, atlikti rašytinį įvertinimą, ar jie privalo suteikti jums pagalbą ir paramą.

Jei jums reikalinga skubi pagalba ir parama, pvz., jei jūs nesate saugus, kur esate apsistojęs, arba jūs esate skurstantis ir benamis, vietinės valdžios institucija gali būti įpareigota suteikti jums laikiną paramą ir apgyvendinimą, kol jie tiria jūsų aplinkybes.

4. Kitiems šeimos nariams gali būti suteikta "derivative" [išvestinė] teisė gyventi šalyje, jei jie yra ES piliečio vaiko, kuris mokosi, "pagrindiniai globėjai", kai ES pilietis yra darbuotojas arba buvęs darbuotojas.

5. Kai kurie konsultantai mano, kad ES piliečiai, turintys Nenuolatinio Gyventojų Statusą, taip pat turėtų automatiškai atitikti teisę gyventi šalyje. "Child Poverty Action Group" [Vaikų Skurdo Kovos Grupė] pareiškė ieškinį užginčyti šią taisyklę Anglijos Aukščiausiajam Teisme, bet jų bandymai 2020 m. balandžio mėn. buvo nesėkmingi. Dabar jie prašo leidimo apskusti šį sprendimą, taigi ši taisyklė gali būti pakeista ateityje. Jei jūs turite Nenuolatinio Gyventojų Statusą ir buvo atsisakyta jums skirti išmokas, turėtumėte kreiptis pagalbos ir patarimo.

ES Piliečiai ir Jūsų Teisė Gauti Išmokas ir Socialinę Darbo Paramą

Tačiau, atlikus įvertinimą ir atsižvelgiant į tai, ar jūs turite **teisę gyventi šalyje** ar ne, gali įtakoti sprendimą, ar/kaip vietinė valdžios institucija jums gali suteikti reikiamą pagalbą ir paramą.

Jei vietinės valdžios institucija nusprendžia, kad jūs neturite teisės gauti finansinės paramos ar būsto, ji privalo jums pateikti raštišką sprendimą. Jei raštiškas sprendimas nėra pateiktas arba, jei jūs nesutinkate su jų sprendimu, turėtumėte kreiptis pagalbos ir konsultacijos užginčyti šį sprendimą.

Ar mano teisės keičiasi po Brexito pereinamojo laikotarpio?

Jūsų teisę gauti DWP išmokas sprendžia Jungtinės Karalystės vyriausybė. Jungtinės Karalystės vyriausybė veda derybas dėl būsimų JK ir ES santykių.

Pagal dabartines taisykles, siekiant išlaikyti teisę į išmokas po pereinamojo Brexito laikotarpio, gali reikėti turėti Nuolatinio Gyventojų Statusą. Tačiau, šiuo metu šios taisyklės yra teisiškai ginčijamos ir gali pasikeisti per ateinančius mėnesius.

Jūsų teisę gauti Škotijos vyriausybės išmokas sprendžia Škotijos Vyriausybė. Galimybė pasinaudoti kai kuriomis iš šių išmokų priklauso nuo to, ar jūs gaunate išmokas iš Darbo ir Pensijų Departamento (DWP). Kitos išmokos yra skiriamos visiems Škotijos žmonėms, nepriklausomai nuo jūsų migracijos statuso.

Jūsų teisę gauti socialinę darbo paramą iš vietinės valdžios institucijos sprendžia Škotijos Vyriausybė, kuri pasibaigus Brexito pereinamajam laikotarpiui nesikeis.

Jei nesate tikri dėl savo dabartinės ar būsimos teisės gauti išmokas ar paramą dėl benamystės Škotijoje, kreipkitės patarimo ar paramos jūsų individualiam atvejui.

Kur galiu gauti daugiau paramos ar konsultacijos?

Norėdami gauti išsamesnę informaciją apie jūsų teisę gauti išmokas, būstą ir socialinio darbo paramą Škotijoje, arba, jei jums reikalinga pagalba suprasti savo teises:

- ▶ Skambinkite **EU Citizens Support Service helpline [ES Piliečių Paramos Paslaugos]** pagalbos linija "Citizens Advice Scotland" [Piliečių Konsultavimas Škotijoje] **0800 916 9847** (Nuo pirmadienio iki penktadienio, 9:00 - 17:00 val.) – arba galite rasti savo vietinį konsultavimo biurą: <https://www.cas.org.uk/bureaux>
- ▶ Skaitykite informacines suvestines apie galimybes gauti išmokas Škotijoje ir informaciją apie socialinio aprūpinimo teisių konsultaciją "**Child Poverty Action Group Scotland**" [Vaikų Skurdo Kovos Grupė Škotijoje] <http://www.cpag.org.uk/scotland/factsheets>
- ▶ Skaitykite vietinės valdžios institucijų rekomendacijas dėl galimybės gauti socialinę paramą "**COSLA Migration Scotland**" [COSLA Migracija Škotijoje]: <http://www.migrationscotland.org.uk/migrants-rights-entitlements/>

Pakutinį kartą atnaujinta 2020 m. Birželio 1 d.